

Recordant el professor Ramon Canals als cinc anys del seu traspàs

Santiago Estaún Ferrer
Universitat Autònoma de Barcelona

Ramon, avui ja fa cinc anys que ens vas deixar però el teu record és present entre nosaltres.

Eres un professor poc comú. Defugies les classes magistrals, no perquè no les poguessis fer, sinó perquè consideraves el teu estudiant com a persona amb qui cal parlar i, en tot cas, estimular a pensar i reflexionar, a donar raó del què es diu, del què hom opina, de contrastar el propi coneixement amb el de l'altre, amb l'objectiu d'adquirir no solament nou coneixement sinó també de millorar el que ja es té. Començar la classe preguntant als estudiants què havien llegit el cap de setmana o què havien escoltat o vist en els mitjans de comunicació i a partir d'aquí enllaçar-ho amb el contingut de l'assignatura, no és gaire usual, Ramon.

Per altra banda, aquesta actuació et permetia desenvolupar els temes de l'assignatura integrant-los en el conjunt de coneixements, que constitueixen el coneixement global de la persona i del seu desenvolupament. En el fons, eres, perdona ets, una persona humanista, més pròpia del renaixement que del coneixement especialitzat només sobre un sol tema. Això no vol dir que no dominessis en profunditat el teu terreny de la Psicologia evolutiva i en particular del nen i de la lectura, com tampoc vol dir que oblidessis el rigor metodològic que permet avançar en el coneixement. Només vol dir que el teu magisteri, la teva docència, no oblidava la persona en la seva globalitat.

Es sorprenent que resseguint el teu currículum i intentant sistematitzar-lo —cosa que em sembla que no vas fer mai, amb l'excepció de quan vares fer les oposicions a professor titular d'universitat—, un es troba amb sorpreses una darrera

l'altra. Un es troba que no vares tenir prou amb la carrera de filosofia, sinó que et vares desplaçar a Madrid a cursar Psicologia a l'Escola de Psicologia creada pels professors Pinillos, Yela i Siguan, la única que existia en aquells anys. Els coneixements adquirits vares aplicar-los tot seguit, en els teus inicis docents, a l'escola Costa i Llobera, pels anys 60 del segle passat amb la creació del Laboratori de Psico-Sociologia, quan ni en l'escola pública, ni en la privada, existia una preocupació pel desenvolupament psicològic i social dels infants, més enllà del que establia el currículum ministerial. L'interès d'aquest fet, és que ja mostraves el convenciment que calia utilitzar algun tipus de mesura per poder actuar adientment en la formació i ajuda al desenvolupament de l'infant i adolescent tot seguint l'esperit d'Alexandre Galí quan deia que "la meitat d'un bon mestre consistia en una substància pacient i humil que sondeja i pondera fins a quin punt les manifestacions de l'esperit i de la vida són susceptibles de ser valorades i mesurades", al mateix temps que senyalaves que el resultat del desenvolupament és fruit de molts factors que interrelacionen, cosa que demana prudència en administrar els resultats d'unes proves o mesures, que havien de ser instruments d'ajuda, però mai un mitjà per estigmatitzar, o un objectiu per elles mateixes.

Sabut això, no és gens d'estranyar que participessis de forma activa en el moviment de renovació pedagògica que liderava la institució Rosa Sensat, impartint cursos intensius sobre temes de desenvolupament i de socialització del nen, de les característiques de la preadolescència i adolescència, de neuropsicologia, de lectura (cal a dir que l'objectiu era la lectura comprensiva, no solament la mecànica). Com tampoc és d'estranyar que participessis com a professor en l'Escola de Magisteri de Vic, i que finalment t'incorporassis com a professor de Psicologia Evolutiva a la Universitat Autònoma de Barcelona, per arrelar un temps després, en el Col·legi Universitari de Girona dependent en aquells moments de la UAB, i que poc temps després es convertiria en la Universitat de Girona.

Com no podia ser d'altra manera, també vares participar en la creació de la Facultat de Educació i Psicologia de la Universitat de Girona, on vares tenir un paper important malgrat la teva discreció, ja que no et vares conformar en ser professor i continuant amb la teva trajectòria vital de mestre, en el ple sentit de la paraula, creares el Laboratori de Lectura o de Llenguatge, com alguns l'anomenaren posteriorment a la teva jubilació i que t'ha sobreviscut amb el nom de Laboratori del Vinclle Afectiu i Desenvolupament Humà. Igualment també vares donar impuls a la incorporació dels avenços tecnològics com és el cas del neuroscan i de l'Eye tracker, que han mostrat i mostren la seva utilitat en la recerca.

Ramon, també cal dir que tota aquesta trajectòria d'activitat l'has acompanyat d'un treball pacient, rigorós i constant en recerca de caire aplicat. Rigor manifestat en alguns treballs com fou la creació de les Proves Psicopedagògiques d'aprenentatges instrumentals. Per tal que fossin unes proves realment útils i amb un barem correctament establert o estandarditzat, et va portar a tu i als teus col·laboradors a visitar un munt d'escoles tant urbanes com rurals de tot Catalunya. Rigor que també es mostra quan publiques articles o el llibre "El nen i l'altre", juntament amb en Pere Darder, que va merèixer el premi de Pedagogia Antoni Balmanya l'any 1965, i que fou traduït al castellà cinc anys més tard.

Aquesta actitud de rigor i feina ben feta es troba també en la teva tesi doctoral sobre l'automatització de la lectura, així com en les tesis doctorals que vas dirigir, sempre sobre temes de la infància i el seu desenvolupament, i en el projecte de recerca sobre la alimentació infantil i juvenil. Ramon, certament no has estat un autor prolífic, però els articles i comunicacions que has escrit, han deixat petjada.

No vull allargar-me més, Ramon. Però sí que vull acabar recordant-te com a persona. La teva gran humanitat, la teva capacitat de conversa, el teu apassionament per allò en que creus, la teva fidelitat amb els amics, la teva senzillesa, la teva passió per descobrir el món i trepitjar-lo, el respecte per la naturalesa, la teva capacitat lectora i sobre tot la teva sensibilitat pels teus. De tot això vull remarcar un fet que et defineix com educador i com persona: la teva capacitat de mantenir embadalits un grapat de 10 o 15 personatges petits explicant contes o a preadolescents i adolescents parlant dels temes que els hi preocupaven.

Ramon, crec que hi ha moltes persones que porten un bocí teu incorporat a la seva vida, i ja veus, cinc anys després del teu traspàs, encara ets present entre nosaltres.

Bellaterra, 26 de juny de 2020

Santiago Estaún Ferrer

SANTIAGO ESTAÚN FERRER

Doctor en Psychologie per la Université René Descartes (Paris V) el 1985 i en Filosofia i Lletres (Secció Psicologia) el 1981, per la Universitat Autònoma de Barcelona i Mestre d'Ensenyament Primari. Ha desenvolupat la seva activitat professional docent universitària a la UAB. Actualment és professor emèrit i honorari de la dita Universitat, havent exercit com a catedràtic des de 1992.

Santiago.Estaun@uab.cat

FORMATO DE CITACIÓN

Estaún Ferrer, Santiago (2020). Recordant el professor Ramon Canals als cinc anys del seu traspàs. *Quaderns de Psicologia*, 22(2), e1663.
<http://dx.doi.org/10.5565/rev/qpsicologia.1663>